

EFNISYFIRLIT

1. bindi

1. Nefndin og verkefnið	23
1.1 Aðdragandi að rannsókn á orsökum erfiðleika og falls sparisjóðanna	23
1.2 Skipan rannsóknarnefndarinnar	25
1.3 Afmörkun á verkefni rannsóknarnefndarinnar	26
1.4 Rannsóknarheimildir nefndarinnar og gagnaöflun	27
1.5 Þagnarskylda nefndarmanna og birting trúnaðarupplýsinga	30
1.6 Andmælaréttur stjórnenda og sparisjóðanna og þeirra sem vitnað er til	30
1.7 Kostnaður og umfang rannsókna	31
1.8 Uppbygging skýrslunnar	32

2. Helstu niðurstöður rannsóknarnefndarinnar	35
---	-----------

3. Sparisjóðir – hlutverk og staða á fjármálamarkaði	47
---	-----------

3.1 Almenn	47
3.1.1 Uppruni sparisjóða og viðskiptalíkan	48
3.1.2 Samkeppnisvandi sparisjóða	50
3.1.3 Eignarhald á sparisjóðum	51
3.1.4 Fjármálakreppan og evrópskir sparisjóðir	52
3.2 Sparisjóðir á Íslandi á 19. og 20. öld	53
3.2.1 Fyrstu skrefin	53
3.2.2 Hlutverk og starf fyrstu sparisjóða	55
3.2.3 Samspil banka og sparisjóða í upphafi 20. aldar	57
3.2.4 Umsvif sparisjóða í upphafi 20. aldar	59
3.3 Sparisjóðir eftir 1930	60
3.3.1 Vatnaskil með gjaldþroti Íslandsbanka 1930	60
3.3.2 Eins dauði er annars brauð	61
3.3.3 Nýjar tegundir sparisjóða sem síðan breytast í banka	62
3.3.4 Fjöldi og dreifing sparisjóða á árunum eftir seinna stríð	62
3.3.5 Útibúasamkeppni eftir 1960	64
3.4 Sparisjóðirnir eftir 1980	67
3.4.1 Blómaskeið sparisjóðanna 1985–1995	67
3.4.2 Umsvif sparisjóðanna eftir 1985	69
3.4.3 Nýr samkeppnisþrýstingur eftir 1994	70
3.4.4 Fjárfestingarbankastarfsemi skýtur upp kollinum	70
3.5 Sparisjóðir við aldahvörf	72

4. Lagaumhverfi sparisjóðanna	75
--	-----------

4.1 Inngangur	75
4.1.1 Tilskipun 5. janúar 1874 um hlunnindi nokkur fyrir sparisjóði á Íslandi	75
4.2 Lög nr. 44/1915 um sparisjóði	76
4.2.1 Aðdragandi	76
4.2.2 Meginefni laganna	80
4.2.3 Lög nr. 48/1923 um eftirlitsmann með bönkum og sparisjóðum	82
4.2.4 Lög nr. 13/1935 um viðauka við og breyting á lögum nr. 44/1915 um sparisjóði	82
4.3 Lög nr. 69/1941 um sparisjóði	86
4.3.1 Aðdragandi að setningu nýrrar heildarlöggjafar um sparisjóði	86
4.3.2 Meginefni laganna	88
4.3.3 Reglugerð nr. 36/1942 um sparisjóði	90
4.3.4 Lög nr. 22/1944 um breyting á lögum nr. 69/1941 um sparisjóði	90
4.3.5 Lög nr. 10/1961 um Seðlabanka Íslands	91

4.3.6	Lög nr. 100/1980 um breyting á lögum nr. 69/1941 um sparisjóði	91
4.4	Lög nr. 87/1985 um sparisjóði	91
4.4.1	Aðdragandi	91
4.4.2	Breytingar sem gerðar voru á frumvarpinu í meðförum Alþingis	94
4.4.3	Meginefni laganna	95
4.4.4	Lög nr. 15/1989 um breytingu á lögum nr. 87/1985 um sparisjóði (verðbréfafyrirtæki)	102
4.4.5	Lög nr. 34/1989 um breytingu á lögum nr. 87/1985 um sparisjóði (stjórn, hagsmunaárekstrar og fleira)	102
4.4.6	Lög nr. 8/1992 (eigið fé og samstæðureikningar)	103
4.5	Lög nr. 43/1993 um viðskiptabanka og sparisjóði	104
4.5.1	Aðdragandi	104
4.5.2	Áhrif EES-réttar á löggjöf um sparisjóði	104
4.5.3	Aðrar helstu breytingar á lögum um sparisjóði	108
4.5.4	Lög nr. 39/1996 um breytingu á lögum nr. 43/1993 um viðskiptabanka og sparisjóði	110
4.5.5	Lög nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi	112
4.5.6	Lög nr. 48/2000 um breytingu á lögum nr. 113/1996 um viðskiptabanka og sparisjóði	112
4.6	Hlutfélagavæðing sparisjóðanna	112
4.6.1	Aðdragandi	112
4.6.2	Meginstjórnarmið að baki lögum nr. 71/2001 um breytingu á lögum nr. 113/1996 um viðskiptabanka og sparisjóði	112
4.6.3	Umræður um frumvarpið á Alþingi	117
4.7	Sparisjóðir og fyrirtælanir um hlutfélagavæðingu í aðdraganda setningar laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki	121
4.8	Lög nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki (ný heildarlöggjöf)	124
4.8.1	Almennt	124
4.8.2	Lög nr. 4/2004 um breytingu á lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki (stofnfjárhlutur í sparisjóði, stjórn sjálfseignarstofnunar o. fl.)	129
4.8.2.1	Aðdragandi	129
4.8.2.2	Meginatriði laganna	131
4.8.3	Lög nr. 67/2006 um breytingar á lagaákvæðum um fjármálaeftirlit	131
4.8.4	Lög nr. 96/2008 um breytingu á lögum er varða verðbréfavíðskipti	132
4.8.5	Lög nr. 76/2009 um breyting á lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki	132
4.8.5.1	Aðdragandi	132
4.8.5.2	Meginatriði laganna	133
4.8.6	Lög nr. 75/2010 um breyting á lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki	135
4.8.6.1	Aðdragandi	135
4.8.6.2	Meginatriði laganna	137
4.8.7	Lög nr. 119/2011 um breyting á lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki	140
4.8.7.1	Meginatriði laganna	140
4.8.8	Lög nr. 77/2012 um breyting á lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki	142
4.8.8.1	Aðdragandi	142
4.8.8.2	Meginatriði laganna	143
4.9	Starfsumhverfi sparisjóða í nágrannalöndunum	145
4.9.1	Sparisjóðir í Danmörku	145
4.9.1.1	Uppruni og lagarammi	145
4.9.1.2	Breytingar á starfsumhverfi	147
4.9.1.3	Samruni sparisjóða	148
4.9.2	Sparisjóðir í Noregi	150
4.9.2.1	Uppruni og lagarammi	150
4.9.2.2	Breytingar á starfsumhverfi	151
4.9.3	Sparisjóðir í Svíþjóð	152
4.9.3.1	Uppruni og lagarammi	152
4.9.3.2	Breytingar á starfsumhverfi	153
4.9.4	Sparisjóðir í Þýskalandi	153
4.10	Samantekt og helstu ályktanir rannsóknarnefndar	155

5. Samstarf sparisjóða innan Sambands

Íslenskra sparisjóða 1996–2008	167
5.1 Inngangur.....	167
5.1.1 Almennt um skipulag og stjórnarhætti SÍSP	168
5.2 Stefnunótun sparisjóðanna í deigluinni 1996–2006	170
5.2.1 Stefnunótun 1997–1998: Sviðsmyndirnar fimm og fundahöld á Hótel Örk	170
5.2.2 Bréf Jóhanns Magnússonar til Þórs Gunnarssonar 12. maí 1998.....	179
5.2.3 Deilt um dótturfélög.....	181
5.2.4 Stefnunótun árið 2000: Hlutfélag í eigu sparisjóðanna	185
5.2.5 Stefnunótun í stjórnartíð Guðmundar Haukssonar.....	186
5.2.6 Stefnunótun í stjórnartíð Jóns Kr. Sólnes: Fyrsta tilraun – bindandi samstarf.....	193
5.2.7 Stefnunótun í stjórnartíð Jóns Kr. Sólnes – önnur tilraun	197
5.2.8 Niðurstaða stefnunótunarinnar: „Tímanna tákn“.....	199
5.3 SÍSP og átökin kringum Sparisjód Reykjavíkur og nágrennis.....	201
5.3.1 Markaðsmál sparisjóðanna, með og án Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis, 1998–2002.....	202
5.3.2 Tilraun Búnaðarbankans til yfirtöku á Sparisjóði Reykjavíkur og nágrennis sumarið 2002.....	203
5.3.3 Fyrirhugaður samruni Kaupþings Búnaðarbanka hf. og Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis í árslok 2003	205
5.3.4 Bitist um formannsembættið.....	207
5.3.5 Samskipti SÍSP og Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis 2002–2005	211
5.4 Þverrandi mikilvægi SÍSP.....	217
5.5 Annað samstarf á vettvangi sparisjóðanna.....	221
5.5.1 Tryggingasjóður sparisjóða.....	221
5.5.1.1 Starfsemi Tryggingasjóðs sparisjóða 2000–2011	222
5.5.2 Tölvumiðstöð sparisjóðanna.....	230
5.5.3 Fræðslumiðstöð sparisjóðanna.....	232
5.6 Samantekt og niðurstöður	233

2. bindi

6. Eftirlit með starfsemi sparisjóða.....7

6.1 Inngangur.....	7
6.2 Hlutverk og staða sparisjóða.....	7
6.3 Innra eftirlit í fjármálafyrirtækjum	9
6.3.1 Skilgreining á innra eftirliti.....	9
6.3.2 Innra regluverk	12
6.3.2.1 Stofnsamningar og samþykktir	12
6.3.2.2 Starfsreglur stjórnar.....	12
6.3.2.3 Útlánareglur	13
6.3.2.4 Reglur um áhættuviðmið.....	14
6.3.2.5 Starfsreglur fyrir regluvörð.....	15
6.3.2.6 Reglur um hæfi lykilstarfsmanna.....	15
6.3.2.7 Reglur um peningþvætti.....	15
6.3.3 Umhverfi innra eftirlits.....	16
6.3.3.1 Stjórnskipulag	16
6.3.3.1.1 Lánanefnd.....	17
6.3.3.1.2 Áhættunefnd.....	17
6.3.3.1.3 Aðrar nefndir.....	17
6.3.3.2 Stjórnarhættir.....	17
6.3.4 Áhættustýring sparisjóða	18
6.3.4.1 Áhættustýring í verðbréfafyrirtækjum samkvæmt lögum um verðbréfavíðskipti.....	20
6.3.5 Eftirlitsaðgerðir og aðgreining starfa	20
6.3.6 Upplýsingar og samskipti.....	21
6.3.7 Vöktun innra eftirlits	22
6.3.7.1 Innri endurskoðun.....	22
6.3.7.1.1 Lög og reglur um innri endurskoðun.....	22

6.3.7.1.2 Leiðbeinandi tilmæli um störf innri endurskoðunardeilda fjármálafyrirtækja.....	25
6.3.7.2 Regluvarsla	28
6.4 Opinbert eftirlit með sparisjóðum	29
6.4.1 Sögulegur bakgrunnur eftirlits með fjármálastarfsemi	30
6.4.2 Fjármálaeftirlitið	32
6.4.2.1 Eftirlitsheimildir og úrræði Fjármálaeftirlitsins	33
6.4.2.1.1 Krafa um afhendingu upplýsinga og gagna.....	33
6.4.2.1.2 Athugasemdir og kröfur um úrbætur.....	33
6.4.2.1.3 Dagsektir og févítí.....	34
6.4.2.1.4 Stjórnvaldssektir og sáttir.....	35
6.4.2.1.5 Framkvæmdastjóra eða stjórnarmanni vikið frá.....	35
6.4.2.1.6 Skipun sérfræðings.....	35
6.4.2.1.7 Svipting starfsleyfis.....	36
6.4.2.1.8 Tilkynning til lögreglu um brot á lögum á fjármálamarkaði.....	36
6.4.2.2 Starfsumhverfi Fjármálaeftirlitsins eftir fall íslensku bankanna 2008	37
6.4.2.2.1 Helstu breytingar á lagaumgjörð á fjármálamarkaði frá hausti 2008	37
6.4.2.2.2 Breytingar á skipulagi og starfsemi Fjármálaeftirlitsins frá hausti 2008.....	39
6.4.2.2.3 Breytingar á starfsemi Fjármálaeftirlitsins frá því að skýrsla rannsóknarnefndar Alþingis um aðdraganda og orsakir falls íslensku bankanna 2008 kom út.....	41
6.4.2.3 Eftirlit Fjármálaeftirlitsins með sparisjóðum.....	43
6.4.2.3.1 Reglubundin skýrsluskil.....	44
6.4.2.3.2 Álagspróf.....	58
6.4.2.3.3 Vettvangsathuganir.....	62
6.4.2.3.4 Önnur eftirlitsverkefni.....	67
6.4.2.3.5 Lán sparisjóða til kaupa á eigin stofnfjárbréfum gegn handveði í bréfunum sjálfum.....	72
6.4.2.3.6 Viðbúnaðarhópur Fjármálaeftirlitsins.....	73
6.4.2.4 Stjórn Fjármálaeftirlitsins.....	75
6.4.2.4.1 Almenn.....	75
6.4.2.4.2 Störf stjórnar Fjármálaeftirlitsins á árunum 2005 til 2010.....	76
6.4.2.4.3 Viðhorf stjórnarformanna Fjármálaeftirlitsins.....	77
6.4.2.4.4 Viðhorf forstjóra og helstu stjórnenda Fjármálaeftirlitsins.....	78
6.4.3 Seðlabanki Íslands	81
6.4.3.1 Hlutverk Seðlabanka Íslands.....	81
6.4.3.2 Eftirlitshlutverk Seðlabanka Íslands með fjármálafyrirtækjum/sparisjóðum.....	82
6.4.3.2.1 Eftirlit með lausafjárstöðu.....	82
6.4.3.2.2 Eftirlit með gjaldeyrisjöfnuði.....	85
6.4.3.2.3 Eftirlit með greiðslu- og uppgjörskerfum.....	89
6.4.3.2.4 Bindiskylda fjármálafyrirtækja.....	89
6.4.3.2.5 Álagspróf og viðlagæfingar.....	90
6.4.3.2.6 Viðskipti Seðlabanka Íslands.....	90
6.4.3.2.7 Fjárhagslegar tryggingarráðstafanir í viðskiptum fjármálafyrirtækja við Seðlabankann.....	91
6.4.4 Samkeppniseftirlitið.....	93
6.4.4.1 Íhlutun Samkeppniseftirlitsins vegna samruna einstakra sparisjóða.....	94
6.4.4.2 Rannsókn Samkeppniseftirlitsins á ætluðum brotum Sambands íslenskra sparisjóða (SÍSP) á samkeppnislögum.....	97
6.5 Samantekt og ályktanir rannsóknarnefndar	98
6.5.1 Ályktanir um innra eftirlit.....	98
6.5.2 Ályktanir um Fjármálaeftirlitið.....	102
6.5.3 Ályktanir um Seðlabanka Íslands	104

7. Endurskoðun ársreikninga sparisjóða.....107

7.1 Fyrirmæli laga um endurskoðun	107
7.1.1 Endurskoðun í fjármálafyrirtækjum.....	107
7.1.2 Endurskoðendur.....	112
7.1.2.1 Óhæði endurskoðanda	115
7.1.2.2 Siðareglur endurskoðanda.....	117
7.1.3 Lög um ársreikninga	119
7.1.3.1 Endurskoðunarnefndir	120
7.2 Reglur Fjármálaeftirlitsins um endurskoðun	122
7.2.1 Góð endurskoðunarvenja.....	122
7.2.2 Markmið með endurskoðun ársreiknings	123

7.2.3	Hlutverk og staða endurskoðanda	123
7.2.4	Framkvæmd og umfang endurskoðunar	124
7.2.5	Mikilvægi og áhætta	125
7.2.6	Áritun ársreiknings og endurskoðunarskýrsla til stjórnar.....	125
7.3	Ábyrgð endurskoðenda og upplýsingaskylda	127
7.4	Endurskoðun hjá sparisjóðum árin 2005–2010	131
7.4.1	Almennt um endurskoðun á útlánum sparisjóðanna.....	131
7.4.2	Vinna endurskoðenda fyrir sparisjóðina	133
7.4.2.1	Fyrir hvaða þjónustu var greitt?	136
7.4.3	Byr sparisjóður	138
7.4.3.1	Ársreikningurinn 2007	138
7.4.3.2	Ársreikningurinn 2008.....	139
7.4.4	Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis	142
7.4.4.1	Ársreikningurinn 2007	142
7.4.5	Sparisjóðurinn í Keflavík.....	143
7.4.5.1	Endurskoðun á verðbréfum	144
7.4.5.2	Endurskoðun á útlánum.....	145
7.4.5.3	Atburðir eftir lok reikningskiladags	146
7.4.6	Sparisjóður Mýrasýslu.....	146
7.4.7	Endurskoðun hjá öðrum sparisjóðum.....	148
7.4.7.1	Endurskoðun á verðbréfum 2005–2010	149
7.4.7.2	Endurskoðun á útlánum 2005–2010	150
7.4.7.2.1	Endurskoðun á útlánum Sparisjóðs Vestmannaeyja.....	150
7.4.7.2.2	Endurskoðun á útlánum Sparisjóðs Bolungarvíkur.....	151
7.5	Samantekt og ályktanir rannsóknarnefndar um endurskoðun hjá sparisjóðunum	152

8. Reikningsskil sparisjóðanna og skattlagning .....

8.1	Inngangur.....	155
8.2	Lagareglur um reikningsskil sparisjóða	155
8.3	Uptaka alþjóðlegra reikningsskilastaðla (IFRS).....	159
8.4	Almennar athugasemdir um ársreikninga sparisjóðanna	161
8.4.1	Um ábyrgð á ársreikningum.....	161
8.4.2	Fylgni ársreikninga við regluverkið	162
8.4.2.1	Mat á útlánasafni.....	163
8.4.2.1.1	Útlán í samstarfi við Íbúðalánasjóð 2004 og 2005	167
8.4.2.2	Mat á virði óskráðra verðbréfa	170
8.5	Meðhöndlun ársreikninga í skýrslunni	171
8.5.1	Almenn atriði	171
8.5.2	Afkoma af kjarnarekstri	173
8.5.3	Kennitölur.....	174
8.5.3.1	Kennitölur tengdar rekstri	174
8.5.3.2	Kennitölur tengdar efnahag	176
8.5.4	Um heildartöflurnar.....	177
8.6	Fjárhagsyfirlit sparisjóða samanlagt	178
8.6.1	Rekstrarreikningar	182
8.6.1.1	Hreinar rekstrartekjur	185
8.6.1.2	Rekstrargjöld	188
8.6.1.2.1	Launakostnaður	189
8.6.1.3	Önnur rekstrargjöld	192
8.6.1.4	Framlag í afskriftareikning útlána o.fl.....	193
8.6.1.5	Kjarnarekstur.....	193
8.6.1.6	Samantekt um reksturinn.....	194
8.6.2	Efnahagsreikningar	195
8.6.2.1	Útlán	197
8.6.2.2	Fjáreignir	198
8.6.2.3	Fjármögnun.....	199
8.6.2.3.1	Eigið fé.....	201
8.6.2.4	Samantekt	204
8.7	Skattlagning sparisjóða.....	205
8.8	Ályktanir rannsóknarnefndar Alþingis um reikningsskil sparisjóðanna.....	209

9. Útlán sparisjóðanna.....	211
9.1 Útlán og afskriftir útlána sparisjóðanna.....	212
9.2 Aðferðafræði rannsóknarnefndar.....	218
9.3 Regluverk og ákvarðanatata.....	222
9.4 Útlánastefna.....	225
9.4.1 Lán til fasteignakaupa.....	226
9.4.2 Lán til hlutabréfakaupa.....	229
9.4.3 Lán til kaupa á stofnfjárbrefum.....	232
9.4.4 Markaðssvæði sparisjóðanna.....	235
9.4.5 Sérstakar athuganir.....	242
9.5 Tryggingar útlána.....	244
9.6 Icebank hluthafalán.....	246
9.6.1 Tilboð í hluti í Icebank hf.....	247
9.6.2 Viðskipti stjórnenda Icebank hf.....	249
9.6.3 Viðskipti annarra aðila.....	252
9.6.4 Viðskipti sparisjóða.....	258
9.6.5 Verðtrygging Byrs sparisjóðs og Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis á hlutabréfum í Exista hf.....	258
9.6.6 Samningur um kaup- og sölurétt í Icebank hf.....	259
9.6.7 Viðskipti með 0,96% hlutfjár í Icebank hf.....	259
9.7 Ályktanir rannsóknarnefndar.....	260

10. Fjárfestingar sparisjóðanna.....	265
10.1 Fjárfestingarheimildir sparisjóðanna.....	265
10.2 Upphaf verðbréfavíðskipta sparisjóðanna.....	276
10.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	279
10.3.1 Skipulag og reglur.....	279
10.3.2 Eignir og afkoma.....	282
10.4 Áhrif fjárfestinga á eiginfjárgrunn.....	291
10.5 Exista hf. og Kista – fjárfestingarfélag ehf.....	300
10.5.1 Exista hf.....	300
10.5.2 Kista – fjárfestingarfélag ehf.....	312
10.6 Ályktun rannsóknarnefndar.....	323

3. bindi

11. Fjármögnun sparisjóðanna.....	5
11.1 Fjármögnunarþættir sparisjóðanna.....	6
11.1.1 Innlán.....	7
11.1.2 Skuldir við lánastofnanir.....	9
11.1.3 Lántaka.....	12
11.1.4 Víkjandi skuldir.....	18
11.2 Fjármögnun og greiðslumiðlun Sparisjóðabanka Íslands hf.....	21
11.2.1 Fjármögnun.....	21
11.2.2 Greiðslumiðlun.....	23
11.2.3 Bindiskylda.....	24
11.3 Samstarf við Íbúðalánasjóð um fjármögnun íbúðalána.....	27
11.3.1 Hattalán.....	28
11.3.2 Lánasamningar Íbúðalánasjóðs við sparisjóði og Frjálsa fjárfestingarbankann hf.....	29
11.3.3 Kaup Íbúðalánasjóðs á skuldabréfum sparisjóðanna og Sparisjóðabankans á árinu 2005.....	30
11.3.4 Áhrif fjármögnunarsamninganna á efnahagsreikning og eiginfjárútreikninga.....	32
11.3.5 Flutningur undirliggjandi fasteignalána frá sparisjóðunum til Íbúðalánasjóðs.....	33
11.3.6 Endurverf verðbréfavíðskipti Íbúðalánasjóðs og sparisjóðanna.....	34
11.3.7 Kaup Íbúðalánasjóðs á lánasöfnum sparisjóðanna sem tryggt voru með veði í íbúðarhúsnæði á árunum 2009 og 2010.....	35
11.4 Fjármögnun íbúðalána í gegnum Klettháls ehf.....	36
11.5 Ályktanir.....	38

12. Eignarhald sparisjóða, stofnfé og ávöxtun þess.....41

12.1 Eigið fé í hlutafélagi og í sparisjóði.....	41
12.2 Hver á sparisjóðinn?	42
12.2.1 Ábyrgðir eða stofnfé.....	42
12.2.2 Stofnfjár„eigendur“	43
12.2.3 Hlutafélagsákvæðið – væntingar um yfirverð.....	44
12.2.3.1 Gagnrýni á hlutafélagsákvæðið	45
12.2.3.2 Slagurinn um Sparisjóð Reykjavíkur og nágrennis	50
12.2.4 Ný lög 2002 – yfirtökuvarnir settar.....	53
12.2.4.1 Breytingar gerðar á frumvarpinu	54
12.2.5 „Skyndilög“ 2004	56
12.2.5.1 Samkomulag Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis og Kaupþings Búnaðarbanka hf.....	56
12.2.5.2 Inngrip Alþingis	58
12.2.6 Yfirverð í brennidepli	61
12.2.6.1 Tilboðsmarkaður með stofnfé	62
12.2.6.2 „Hallarbylting“ í Sparisjóði Hafnarfjarðar	63
12.2.6.3 Stofnfé aukið.....	68
12.2.1 Lögum breytt 2009 – sjálfseignarstofnanir á ný.....	73
12.3 Vextir og arður af stofnfé	75
12.3.1 Ákvæði laga um ávöxtun stofnfjár og endurgreiðslu	75
12.3.2 Reglur Tryggingasjóðs um hámarkshlutfall arðgreiðslu.....	79
12.3.3 Arðgreiðslur frá 2001	83
12.3.4 Endurmat stofnfjár	87
12.3.5 Samantekt um ávöxtun stofnfjárins.....	88
12.3.6 Lækkun stofnfjár og tap.....	90
12.4 Tilkall til varasjóðsins	94
12.4.1 Formlegt verðmat á sparisjóðum	94
12.4.1.1 Mat á Sparisjóði Reykjavíkur og nágrennis.....	94
12.4.1.2 Verðmat á öðrum sparisjóðum	98
12.4.2 Til hvers hlutafélagsvæðing?.....	100
12.5 Samantekt og ályktanir.....	102

13. Fjárhagsleg endurskipulagning sparisjóðanna.....107

13.1 Fjárhagsleg endurskipulagning.....	108
13.1.1 Fjárhagsleg endurskipulagning í skilningi laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki	109
13.1.2 Fjárhagsleg endurskipulagning sparisjóðanna	109
13.1.2.1 Stóru sparisjóðirnir og Sparisjóðabanki Íslands hf.....	109
13.1.2.2 Smærri sparisjóðir.....	111
13.2 Aðkoma stjórnvalda að fjárhagslegri endurskipulagningu sparisjóðakerfisins	112
13.2.1 Lög nr. 125/2008, „neyðarlögin“	112
13.2.2 Fyrstu vikurnar eftir fall viðskiptabankanna	113
13.2.2.1 Reglur um framlag til sparisjóða.....	117
13.2.3 Fjárhagsleg endurskipulagning sparisjóða á árinu 2009.....	119
13.2.3.1 Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis hf. og Sparisjóðabanki Íslands hf.	123
13.2.3.2 Yfirlýsing stjórnvalda 21. mars 2009	125
13.2.3.3 Umsóknir sparisjóðanna um 20% eiginfjárframlag	126
13.2.3.4 Lög nr. 76/2009	127
13.2.3.5 Staða sparisjóðanna í upphafi sumars 2009	128
13.2.3.6 Kröfur Seðlabanka Íslands á hendur smærri sparisjóðum.....	129
13.2.3.7 Auknar eiginfjárkröfur Fjármálaeftirlitsins	135
13.2.4 Fjárhagsleg endurskipulagning sparisjóða á árinu 2010.....	136
13.2.4.1 Stærri sparisjóðirnir	136
13.2.4.2 Smærri sparisjóðir	139
13.2.5 Samkomulag um uppgjör við smærri sparisjóði	143
13.2.6 Þáttur Fjármálaeftirlitsins í fjárhagslegri endurskipulagningu sparisjóðanna	145
13.2.7 Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn og sparisjóðirnir	149
13.3 Aðkoma annarra aðila að fjárhagslegri endurskipulagningu sparisjóðanna	152
13.3.1 Aðkoma kröfuhafa.....	152
13.3.2 Tryggingasjóður sparisjóða.....	153
13.3.3 Mismunandi aðstaða stofnfjáreigenda í kjölfar fjárhagslegrar endurskipulagningar	154

13.4 Eignarhald ríkisins á sparisjóðunum.....	156
13.4.1 Bankasýsla ríkisins.....	156
13.4.1.1 Eigandastefna ríkisins.....	157
13.4.1.2 Eignarhald ríkisins á stofnfé í sparisjóðunum.....	158
13.4.1.3 Stofnfé í eigu ríkisins.....	160
13.4.2 Aðrir áhrifaþættir.....	162
13.4.3 Kostnaður íslenska ríkisins af fjárhagslegri endurskipulagningu sparisjóðanna.....	163
13.4.3.1 Kostnaður fjármálaráðuneytisins.....	163
13.4.3.2 Kostnaður Seðlabanka Íslands.....	165
13.4.3.3 Kostnaður Bankasýslu ríkisins.....	166
13.4.3.4 Aðkeypt sérfræðipjónusta.....	167
13.4.3.5 Samantekt kostnaðar.....	167
13.4.3.6 Ríkisábyrgð á öllum innistæðum.....	168
13.5 Ályktun rannsóknarnefndar um endurreisn sparisjóðanna.....	169

14. Ábyrgð, mistök eða vanræksla í starfsemi sparisjóðanna 175

14.1 Inngangur.....	175
14.2 Hugtökin ábyrgð, mistök og vanræksla.....	175
14.2.1 Ábyrgð, mistök eða vanræksla í skýrslu rannsóknarnefndar Alþingis um aðdraganda og orsakir falls íslensku bankanna 2008 og tengda atburði.....	176
14.2.2 Hugtökin ábyrgð, mistök eða vanræksla í skilningi rannsóknarnefndar Alþingis um sparisjóðina ...	178

15. Tilkynningar rannsóknarnefndar 181

16. Framtíð sparisjóðanna.....183

16.1 Stofnun sparisjóða og hlutverk þeirra.....	183
16.2 Samfélagslegar forsendur og samfélagslegt hlutverk sparisjóðanna.....	184
16.3 Rekstrarlegar forsendur sparisjóðanna.....	187

4. bindi

17. Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis 7

17.1 Ársreikningar 2001–2008.....	8
17.1.1 Rekstrarreikningar.....	9
17.1.2 Efnahagsreikningar.....	19
17.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar.....	24
17.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila við útlánasafn Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis.....	26
17.2.2 Útlánareglur.....	28
17.2.3 Áhættustýring.....	31
17.2.4 Útlánareglur Frjálsa fjárfestingarbankans hf.....	32
17.2.5 Útlánareglur SPRON-Verðbréfa hf.....	33
17.2.6 Stærstu lántakendur.....	35
17.2.6.1 Lán til stjórnar, starfsmanna og tengdra aðila.....	48
17.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	50
17.3.1 Fjárfestingarheimildir og framkvæmd fjárfestinga.....	51
17.3.2 Eftirlit með fjárfestingum.....	54
17.3.3 Fjáreignir.....	57
17.3.4 Tekjur af fjáreignum.....	59
17.3.5 Umfjöllun um einstaka eignir og mestu niðurfærslur.....	61
17.3.6 Dótturfélög.....	71
17.4 Fjármögnun.....	85
17.4.1 Innlán.....	85
17.4.1.1 Innlán Íbúðalánasjóðs í Sparisjóði Reykjavíkur og nágrennis á árinu 2008.....	87

17.4.1.2 Vátryggingafélag Íslands hf.	87
17.4.2 Skuldir við lánastofnanir.....	88
17.4.2.1 Seðlabanki Íslands.....	89
17.4.2.1.1 Kaupþingsvixlar.....	90
17.4.2.1.2 GILF 08 1.....	91
17.4.2.1.3 Fyrirgreiðsla Seðlabanka Íslands til Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis 22. október 2008.....	93
17.4.2.1.4 Fasteignatryggð veðskuldabréf.....	95
17.4.2.1.5 Uppgjör við Seðlabanka Íslands.....	96
17.4.3 Lántaka.....	97
17.4.3.1 Erlend lántaka.....	97
17.4.3.2 Verðbréfaútgáfa.....	100
17.4.4 Víkjandi lántaka.....	102
17.5 Stofnfé og stofnfjáreigendur.....	105
17.6 Arður af stofnfjáreign.....	111
17.7 Yfirtökutilraunir og hlutafélagsvæðing.....	113
17.7.1 Tilraun til hlutafélagsvæðingar 2002.....	113
17.7.1.1 Tilboð „fimmtenninganna“ og Starfsmannasjóðs SPRON ehf.....	114
17.7.1.1.1 Heimild til sölu stofnfjár á yfirverði.....	117
17.7.1.1.2 Aðgangur stofnfjáreigenda að varasjóði.....	119
17.7.2 Tilraun til hlutafélagsvæðingar og samruna við önnur fjármálafyrirtæki 2003–2004.....	120
17.7.2.1 Sameiningarviðræður Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis og Sparisjóðs vélstjóra.....	122
17.7.2.2 Hlutafélagsvæðing Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis 2006–2007.....	123
17.7.2.3 Stofnfjárviðskipti stjórnarmanna og tengdra aðila í aðdraganda skráningar sparisjóðsins í Kauphöllina.....	124
17.7.2.3.1 Kærumál Samtaka fjárfesta vegna viðskipta í „glugganum“.....	125
17.7.2.4 Áætlun um samruna við Kaupþing banka hf.....	127
17.8 Fjárhagsleg endurskipulagning Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis hf.....	128
17.8.1 Upphaf viðræðna við erlenda lánardrottna.....	132
17.8.2 Stefnumbreyting í viðræðum sparisjóðsins við lánardrottna.....	135
17.8.3 Ósk um endurskipulagningu skulda við Seðlabanka Íslands.....	136
17.8.4 Stjórnvöld leggja mat á stöðuna.....	138
17.8.5 Niðurstöður áreiðanleikakönnunar Ernst & Young.....	140
17.8.6 Síðustu dagar Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis hf.....	141
17.8.6.1 Frestur til að skila uppfærðum áætlunum um lausn á eiginfjárvanda sparisjóðsins.....	142
17.8.6.2 Lítillega breyttar tillögur lagðar fram.....	144
17.8.6.3 Fjármálaeftirlitið tekur yfir Sparisjóð Reykjavíkur og nágrennis hf.....	147
17.8.7 Ákvörðun Fjármálaeftirlitsins um að taka yfir vald hluthafafundar Sparisjóðs Reykjavíkur og nágrennis hf.....	148
17.9 Innra eftirlit.....	150
17.9.1 Innri endurskoðun.....	150
17.9.2 Áhættustýring.....	151

18. Byr sparisjóður 155

18.1 Ársreikningar Sparisjóðs vélstjóra og Byrs sparisjóðs frá 2001 til 2009.....	159
18.1.1 Rekstrarreikningur.....	159
18.1.2 Efnahagsreikningur.....	167
18.1.3 Ársreikningar sparisjóða sem sameinuðust í Byr sparisjóð.....	172
18.1.3.1 Ársreikningar Sparisjóðs Hafnarfjarðar 2001–2005.....	172
18.1.3.2 Ársreikningar Sparisjóðs Kópavogs 2001–2007.....	174
18.1.3.3 Ársreikningar Sparisjóðs Norðlendinga 2001–2007.....	176
18.2 Útlán.....	178
18.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila við útlánasafn Byrs sparisjóðs.....	179
18.2.2 Útlánareglur.....	181
18.2.3 Reglur um framlög í afskriftareikning og endanlegar afskriftir útlána.....	182
18.2.4 Stærstu lántakendur.....	183
18.2.5 Lán til starfsmanna og stjórnarmanna.....	214
18.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	216
18.3.1 Fjárfestingarákvarðanir og framkvæmd.....	217
18.3.2 Fjáreignir Byrs.....	220
18.3.3 Tekjur af fjáreignum.....	222
18.3.4 Stærstu fjáreignir og niðurfærslur.....	224

18.3.5 Dótturfélög.....	236
18.4 Fjármögnun	246
18.4.1 Innlán	247
18.4.1.1 Skuldabréfum breytt í innlán.....	248
18.4.2 Skuldir við lánastofnanir.....	249
18.4.3 Lántaka.....	250
18.4.3.1 Verðbréfaútgáfa	251
18.4.3.2 Erlend lán	251
18.4.4 Víkjandi lán	253
18.5 Eignarhald og stofnfé	253
18.5.1 Stofnfé og stofnfjáreigendur Sparisjóður vélstjóra.....	253
18.5.2 Stofnfé og stofnfjáreigendur Sparisjóðs Hafnarfjarðar.....	258
18.5.2.1 Rannsókn Fjármálaeftirlitsins	263
18.5.2.2 Sameining Sparisjóðs Hafnarfjarðar og Sparisjóðs vélstjóra.....	265
18.5.3 Stofnfé og stofnfjáreigendur Byrs sparisjóðs.....	266
18.6 Arður af stofnfjáreign í Byr sparisjóði, forverum hans og sparisjóðum sem sameinuðust honum.....	272
18.7 Fjárhagsleg endurskipulagning.....	276
18.7.1 Umsókn Byrs sparisjóðs um 20% eiginfjárframlag úr ríkissjóði.....	277
18.7.1.1 Skýrsla PricewaterhouseCoopers	277
18.7.1.2 Aðgerðaáætlun Byrs og viðbrögð stjórnvalda og kröfuhafa.....	278
18.7.1.3 Viljayfirlýsing um vinnu að fjárhagslegri endurskipulagningu.....	279
18.7.1.4 Athugasemdir við áætlanir um fjárhagslega endurskipulagningu	281
18.7.1.5 Eignasafn Byrs sparisjóðs yfirfarið að nýju.....	283
18.7.1.6 Skilyrði stjórnvalda fyrir fjárhagslegri endurskipulagningu.....	284
18.7.1.7 Samningaviðræður við kröfuhafa.....	286
18.7.2 Ákvörðun Fjármálaeftirlitsins og stofnun Byrs hf.	290
18.8 Innra eftirlit.....	292
18.8.1 Innri endurskoðun	292
18.8.2 Áhættustýring	294

5. bindi

19. Sparisjóðurinn í Keflavík.....	9
19.1 Ársreikningar 2001–2010	12
19.1.1 Rekstrarreikningar	12
19.1.2 Efnahagsreikningar.....	21
19.1.3 Spkef sparisjóður	27
19.1.4 Ársreikningar sparisjóða sem sameinuðust Sparisjóðnum í Keflavík.....	29
19.1.4.1 Ársreikningar Sparisjóðs Ólafsvíkur 2001–2005	29
19.1.4.2 Ársreikningar Sparisjóðs Vestfirðinga 2001–2006.....	30
19.1.4.3 Ársreikningar Sparisjóðs Húnabings og Stranda 2001–2006	32
19.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar.....	33
19.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila við útlánasafn Sparisjóðsins í Keflavík.....	34
19.2.1.1 Viðbrögð og eftirfylgni við athugasemdum eftirlitsaðila	36
19.2.1.2 Útlánareglur og heimildir	37
19.2.2 Áhættustýring	41
19.2.3 Stærstu lántakendur	42
19.2.4 Lán til kaupa á stofnfjórbréfum	59
19.2.5 Lán til starfsmanna og stjórnarmanna	60
19.3 Fjáreignir og fjárfestingar	65
19.3.1 Skipulag og reglur.....	65
19.3.2 Fjáreignir	68
19.3.3 Tekjur af fjáreignum	70
19.3.4 Umfjöllun um einstakar eignir og stærstu niðurfærslur.....	72
19.3.5 Dótturfélög.....	82
19.4 Fjármögnun	87
19.4.1 Innlán	87

19.4.2	Skuldir við lánastofnanir.....	90
19.4.3	Lántaka	93
19.4.3.1	Erlend lánataka.....	94
19.4.3.2	Lántaka hjá Sparisjóðabanka Íslands hf.	95
19.4.3.3	Kaup og endursala banka á fasteignasöfnum Sparisjóðsins í Keflavík	95
19.4.3.4	Ibúðalánasjóður	95
19.4.3.5	Verðbréfaútgáfa	96
19.4.4	Víkjandi lán	97
19.5	Eignarhald	98
19.5.1	Sparisjóður Ólafsvíkur	98
19.5.2	Sparisjóður Vestfirðinga og Sparisjóður Húnaþings og Stranda	99
19.5.3	Stofnfé og stofnfjáreigendur	101
19.6	Fjárhagsleg endurskipulagning	106
19.6.1	Umsókn um 20% eiginfjárframlag úr ríkissjóði	108
19.6.1.1	Aðgerðir Fjármálaeftirlitsins	109
19.6.1.2	Skýrsla PricewaterhouseCoopers	110
19.6.1.3	Aðgerðaáætlun Sparisjóðsins í Keflavík og viðbrögð stjórnvalda og kröfuhafa	110
19.6.1.4	Rammksamkomulag um fjárhagslega endurskipulagningu	112
19.6.2	Athugasemdir við áætlanir um fjárhagslega endurskipulagningu	113
19.6.2.1	Uppfærð umsókn um 20% eiginfjárframlag úr ríkissjóði	115
19.6.2.2	Skilyrði stjórnvalda fyrir fjárhagslegri endurskipulagningu	115
19.6.3	Samningaviðræður við kröfuhafa	117
19.6.3.1	Ákvörðun Fjármálaeftirlitsins um að taka yfir vald stofnfjáreigendafundar Sparisjóðsins í Keflavík	121
19.6.3.2	Stofnun Spkef sparisjóðs	122
19.6.4	Undirbúningur stofnefnahagsreiknings fyrir Spkef sparisjóð	124
19.6.5	Viðræður um uppgjör milli Sparisjóðsins í Keflavík og Spkef sparisjóðs	125
19.6.6	Rammksamkomulag um uppgjör milli Sparisjóðsins í Keflavík og Spkef sparisjóðs	126
19.6.6.1	Úr samningaviðræðum í sameiningarviðræður	127
19.6.6.2	Ákvörðun Fjármálaeftirlitsins um að taka yfir vald stofnfjáreigendafundar Spkef sparisjóðs	128
19.6.7	Eftirmálar yfirtöku NBI hf. á Spkef sparisjóði	128
19.7	Arður af stofnfjáreign í Sparisjóðnum í Keflavík og sparisjóðum sem sameinuðust honum	130
19.8	Innra eftirlit	137
19.8.1	Innri endurskoðun	137
19.8.1.1	Úttekt á störfum innri endurskoðunardeildar Sparisjóðsins í Keflavík	140
19.8.2	Áhættustýring	140
19.8.2.1	Starfsemi áhættu- og útlánastýringar	141
19.8.2.2	Úttektir á áhættustýringu	142

20. Sparisjóður Mýrasýslu 147

20.1	Ársreikningar 2001–2008	148
20.1.1	Rekstrarreikningur	149
20.1.2	Efnahagsreikningar	155
20.2	Útlán, útlánareglur og lánveitingar	160
20.2.1	Athugasemdir eftirlitsaðila	162
20.2.2	Útlánareglur	163
20.2.3	Stærstu lánatakendur	165
20.2.4	Lán til starfsmanna og stjórnarmanna	174
20.3	Fjáreignir og fjárfestingar	175
20.3.1	Skipulag og reglur	175
20.3.2	Fjáreignir	179
20.3.3	Tekjur af fjáreignum	181
20.3.4	Umfiöllun um stakar eignir og stærstu niðurfærslur	183
20.3.5	Dótturfélög	196
20.3.6	Hlutdeildarfélag	198
20.3.7	Skattaleg meðferð hagnaðar af sölu hlutabréfa	200
20.4	Fjármögnun	201
20.4.1	Skuldir við lánastofnanir	201
20.4.2	Lántaka	202
20.4.3	Víkjandi lán	204
20.5	Stofnfé og stofnfjáreigendur	205

20.6	Arður af stofnfjáreign	207
20.7	Fjárhagsleg endurskipulagning	209
20.7.1	Samningaviðræður við aðrar fjármálastofnanir	209
20.7.2	Aðgerðir Fjármálaeftirlitsins vegna eiginfjárstöðu Sparisjóðs Mýrasýslu	211
20.7.3	Samningaviðræður við kröfuhafa	211
20.7.4	Ákvörðun Fjármálaeftirlitsins	215
20.8	Innra eftirlit	216
20.8.1	Innri endurskoðun	216
20.8.2	Áhættustýring	219

21. Afl sparisjóður 223

21.1	Ársreikningar 2001–2011	224
21.1.1	Rekstrarreikningar	224
21.1.2	Efnahagsreikningar	229
21.1.3	Sparisjóður Skagafjarðar	233
21.1.3.1	Ársreikningar Sparisjóðs Skagafjarðar (áður Sparisjóðs Hólahrepps) 2001–2007	234
21.2	Útlán, útlánareglur og lánveitingar	235
21.2.1	Útlánareglur	237
21.2.2	Stærstu lántakendur	239
21.2.3	Lán til starfsmanna og stjórnarmanna	241
21.3	Fjáreignir og fjárfestingar	242
21.4	Fjármögnun	245
21.5	Eignarhald	247
21.5.1	Sparisjóður Hólahrepps – Sparisjóður Skagafjarðar	247
21.5.2	Stofnfé og stofnfjáreigendur	251
21.6	Rekstur sparisjóðsins eftir fall viðskiptabankanna haustið 2008 og niðurfelling skulda hans hjá Arion banka hf.	253
21.7	Arður af stofnfjáreign	255
21.8	Innra eftirlit	256
21.8.1	Innri endurskoðun	256

22. Sparisjóður Ólafsfjarðar 259

22.1	Ársreikningar 2001–2011	260
22.1.1	Rekstrarreikningar	261
22.1.2	Efnahagsreikningar	265
22.2	Útlán, útlánareglur og lánveitingar	269
22.2.1	Útlánareglur	270
22.2.2	Stærstu lántakendur	272
22.2.3	Lán til starfsmanna og stjórnarmanna	275
22.3	Fjáreignir og fjárfestingar	276
22.4	Fjármögnun	279
22.5	Stofnfé og stofnfjáreigendur	281
22.5.1	Sparisjóður Ólafsfjarðar hf.	282
22.6	Rekstur sparisjóðsins eftir fall viðskiptabankanna haustið 2008 og niðurfelling skulda hans hjá Arion banka hf.	283
22.7	Arður af stofnfjáreign	284
22.8	Innra eftirlit	286
22.8.1	Innri endurskoðun	286

6. bindi

23. Sparisjóður Bolungarvíkur.....9

23.1 Ársreikningar 2001–2011	10
23.1.1 Rekstrarreikningar.....	10
23.1.2 Efnahagsreikningar	15
23.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar	19
23.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila.....	21
23.2.2 Útlánareglur og heimildir.....	21
23.2.3 Stærstu lántakendur.....	23
23.2.4 Lán til starfsmanna og stjórnarmanna.....	34
23.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	35
23.4 Fjármögnun.....	39
23.5 Stofnfé og stofnfjáreigendur.....	42
23.5.1 Hlutfélagsvæðing.....	44
23.6 Fjárhagsleg endurskipulagning.....	44
23.6.1 Umsókn um 20% eiginfjárframlag.....	45
23.6.2 Aðdragandi fjárhagslegrar endurskipulagningar.....	46
23.6.3 Samkomulag um fjárhagslega endurskipulagningu	48
23.7 Arður af stofnfjáreign.....	50
23.8 Innra eftirlit.....	51
23.8.1 Innri endurskoðun	51

24. Sparisjóður Strandamanna 55

24.1 Ársreikningar 2001–2011	56
24.1.1 Rekstrarreikningar.....	56
24.1.2 Efnahagsreikningar	61
24.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar	65
24.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila.....	67
24.2.2 Útlánareglur.....	68
24.2.3 Stærstu lántakendur.....	69
24.2.4 Lán til stjórnar, starfsmanna og tengdra aðila	73
24.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	74
24.4 Fjármögnun.....	78
24.5 Stofnfé, stofnfjáreigendur og sameiningarhugmyndir.....	78
24.6 Viðbrögð við breyttum aðstæðum eftir fall íslensku bankanna 2008	82
24.6.1 Aðdragandi að samkomulagi við Seðlabanka Íslands.....	83
24.6.2 Endurútreikningur og uppgjör krafna Seðlabanka Íslands.....	85
24.7 Arður af stofnfjáreign.....	86
24.8 Innra eftirlit.....	89
24.8.1 Innri endurskoðun	89

25. Sparisjóður Svarfdæla 91

25.1 Ársreikningar 2001–2011	92
25.1.1 Rekstrarreikningar.....	92
25.1.2 Efnahagsreikningar	97
25.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar	102
25.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila.....	103
25.2.2 Útlánareglur.....	104
25.2.3 Stærstu áhættuskuldbindingar.....	106
25.2.4 Lán til stjórnarmanna og starfsmanna.....	109
25.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	110
25.4 Fjármögnun.....	115
25.5 Stofnfé og stofnfjáreigendur.....	117
25.5.1 Lán frá Saga Capital vegna stofnfjárukningar.....	120
25.6 Fjárhagsleg endurskipulagning.....	121

25.6.1 Umsókn um 20% eiginfjárframlag.....	121
25.6.2 Aðdragandi fjárhagslegrar endurskipulagningar.....	122
25.6.3 Samkomulag um fjárhagslega endurskipulagningu.....	125
25.6.4 Eftirmálar fjárhagslegrar endurskipulagningar.....	126
25.7 Arður af stofnfjáreign.....	127
25.8 Innra eftirlit.....	128
25.8.1 Innri endurskoðun.....	128

26. Sparisjóður Höfðhverfinga 131

26.1 Ársreikningar 2001–2011.....	132
26.1.1 Rekstrarreikningar.....	132
26.1.2 Efnahagsreikningar.....	137
26.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar.....	141
26.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila.....	142
26.2.2 Útlánareglur.....	146
26.2.3 Stærstu áhættuskuldbindingar Sparisjóðs Höfðhverfinga.....	147
26.2.4 Lán til stjórnarmanna og starfsmanna.....	153
26.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	154
26.4 Fjármögnun.....	160
26.5 Stofnfé og stofnfjáreigendur.....	161
26.6 Viðbrögð sparisjóðsins við erfiðleikum í rekstri.....	163
26.6.1 Hugmyndir um hlutafjávæðingu.....	163
26.6.2 Áform um fjárhagslega endurskipulagningu.....	164
26.6.3 Rekstur sparisjóðsins eftir fall íslensku bankanna 2008.....	166
26.6.4 Umsókn um 20% eiginfjárframlag úr ríkissjóði.....	167
26.6.5 Samkomulag við Seðlabanka Íslands um uppgjör krafna.....	168
26.7 Arður af stofnfjáreign.....	170
26.8 Innra eftirlit.....	171
26.8.1 Innri endurskoðun.....	171

27. Sparisjóður Suður-Pingeyinga 175

27.1 Ársreikningar 2001–2011.....	176
27.1.1 Rekstrarreikningar.....	176
27.1.2 Efnahagsreikningar.....	180
27.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar.....	184
27.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila.....	186
27.2.2 Útlánareglur.....	186
27.2.3 Stærstu lántakendur.....	188
27.2.4 Lán til stjórnarmanna og starfsmanna.....	194
27.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	195
27.4 Fjármögnun.....	199
27.5 Stofnfé og stofnfjáreigendur.....	200
27.5.1 Stofnfjárukning árið 2008.....	201
27.6 Viðbrögð við breyttum aðstæðum eftir fall íslensku bankanna 2008.....	202
27.6.1 Samkomulag við Seðlabanka Íslands.....	202
27.6.2 Sameiningarhugmyndir.....	204
27.7 Arður af stofnfjáreign.....	207
27.8 Innra eftirlit.....	208
27.8.1 Innri endurskoðun.....	208

28. Sparisjóður Þórshafnar og nágrennis 211

28.1 Ársreikningar 2001–2011.....	212
28.1.1 Rekstrarreikningar.....	212
28.1.2 Efnahagsreikningur.....	218
28.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar.....	222

28.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila.....	224
28.2.2 Útlánareglur.....	225
28.2.3 Stærstu lántakendur.....	227
28.2.4 Lán til stjórnarmanna og starfsmanna.....	237
28.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	238
28.4 Fjármögnun.....	242
28.5 Stofnfé og stofnfjáreigendur.....	243
28.5.1 Sameiningarhugmyndir og tilraunir til stofnfjárukningar.....	244
28.6 Fjárhagsleg endurskipulagning.....	250
28.6.1 Umsókn um 20% eiginfjárframlag.....	251
28.6.2 Aðdragandi fjárhagslegrar endurskipulagningar.....	252
28.6.3 Samkomulag um fjárhagslega endurskipulagningu.....	254
28.7 Arður af stofnfjáreign.....	256
28.8 Innra eftirlit.....	257
28.8.1 Innri endurskoðun.....	257

29. Sparisjóður Norðfjarðar.....261

29.1 Ársreikningar 2001–2011.....	262
29.1.1 Rekstrarreikningar.....	262
29.1.2 Efnahagsreikningar.....	266
29.2 Útlán, útlánareglur og lánveitingar.....	270
29.2.1 Athugasemdir eftirlitsaðila.....	272
29.2.2 Útlánareglur.....	273
29.2.3 Stærstu lántakendur.....	274
29.2.4 Lán til stjórnar, starfsmanna og tengdra aðila.....	278
29.3 Fjáreignir og fjárfestingar.....	279
29.4 Fjármögnun.....	282
29.5 Stofnfé og stofnfjáreigendur.....	284
29.5.2 Stofnfjárukning, sameiningarviðræður og hugmyndir um hlutafélagsvæðingu.....	285
29.6 Fjárhagsleg endurskipulagning.....	289
29.6.1 Umsókn um 20% eiginfjárframlag.....	290
29.6.2 Aðdragandi fjárhagslegrar endurskipulagningar.....	291
29.6.3 Samkomulag um fjárhagslega endurskipulagningu.....	292
29.7 Arður af stofnfjáreign.....	294
29.8 Innra eftirlit.....	295
29.8.1 Innri endurskoðun.....	295

30. Sparisjóður Vestmannaeyja.....299

30.1 Ársreikningar 2001–2011.....	300
30.1.1 Rekstrarreikningar.....	300
30.1.2 Efnahagsreikningar.....	305
30.2 Sparisjóður Hornafjarðar og nágrennis.....	309
30.2.1 Ársreikningar Sparisjóðs Hornafjarðar og nágrennis frá 2001 til miðs árs 2006.....	311
30.3 Útlán, útlánareglur og lánveitingar.....	312
30.3.1 Athugasemdir eftirlitsaðila.....	313
30.3.2 Útlánareglur og heimildir.....	314
30.3.3 Stærstu lántakendur.....	316
30.3.4 Lán til stjórnarmanna og starfsmanna.....	319
30.4 Fjáreignir og fjárfestingar.....	319
30.5 Fjármögnun.....	324
30.6 Stofnfé og stofnfjáreigendur.....	325
30.6.1 Hugmyndir um hlutafélagsvæðingu.....	328
30.7 Fjárhagsleg endurskipulagning.....	328
30.7.1 Umsókn um 20% eiginfjárframlag úr ríkissjóði.....	329
30.7.2 Aðdragandi fjárhagslegrar endurskipulagningar.....	330
30.7.3 Samkomulag um fjárhagslega endurskipulagningu.....	331
30.8 Arður af stofnfjáreign.....	333

30.9 Innra eftirlit.....	334
30.9.1 Innri endurskoðun	334

31. Sparisjóðabanki Íslands.....339

31.1 Eignarhald og stefnumótun	341
31.1.1 Breytingar á eignarhaldi Sparisjóðabanka Íslands hf.....	344
31.1.2 Áhrif breytinga á eignarhaldi Sparisjóðabankans á sparisjóði	350
31.2 Eignarhlutur Sparisjóðabankans í Exista hf.....	352
31.3 Útlán og útlánaáætlaða	359
31.4 Kaup á víxlum útgefnum af viðskiptabönkunum og endurhverf viðskipti	366
31.4.1 Sparisjóðabanki Íslands hf. verður milligönguaðili fyrir viðskiptabankana með lausafjárþyrirgreiðslur frá Seðlabanka Íslands	366
31.4.2 Skuldatryggingar vegna íslensku viðskiptabankanna.....	371
31.5 Fjárhagsleg endurskipulagning.....	375
31.5.1 Samningaviðræður við erlenda lánardrottna.....	378
31.5.2 Tillaga Sparisjóðabanka Íslands hf. að fjárhagslegri endurskipulagningu.....	380
31.5.3 Tillögur erlendra kröfuhafa og viðbrögð stjórnvalda	382
31.5.4 Ákvörðun Fjármálaeftirlitsins.....	385

7. bindi - Viðaukar

VIÐAUKI A - Hagsaga sparisjóðanna

1. Inngangur	7
2. Efnahagslegt umhverfi sparisjóða	7
2.1. Atvinnulíf og hagvöxtur	7
2.2. Heimili og hagvöxtur.....	11
2.3. Peningamál	16
3. Fjármálamarkaðurinn á Íslandi	20
3.1. Umfang bankastarfsemi í þjóðhagslegu tilliti	20
3.2. Viðskiptabankar, innlánsdeildir kaupfélaga og pósthólfstofan.....	22
3.3. Aðrar fjármálastofnanir og opinber afskipti af fjármálamarkaði	27
3.4. Sparisjóðir.....	31
3.4.1 Upphaf sparisjóða	31
3.4.2 Sparisjóðir á Íslandi	32
3.4.2.1 Hlutverk og starf sparisjóða.....	32
3.4.2.2 Sparisjóðir á fyrsta tímabili íslenskrar fjármálasögu.....	35
3.4.2.3 Sparisjóðir á öðru tímabili íslenskrar fjármálasögu.....	36
3.4.2.4 Sparisjóðir á þriðja tímabili íslenskrar fjármálasögu.....	39
3.4.2.5 Sparisjóðir á fjórða tímabili íslenskrar fjármálasögu	44
4. Hlutur sparisjóða á fjármálamarkaði	47
4.1. Markaðsstaðsetning – viðskiptavinir sparisjóða	47
4.2. Markaðshlutdeild sparisjóða – innlán og útlán	49
4.2.1 Fjöldi sparisjóða og markaðshlutdeild þeirra	51
4.2.2 Stofnun nýrra banka og markaðshlutdeild sparisjóða.....	51
4.2.3 Minni fjárfesting, atvinnulíf í héraði og markaðshlutdeild sparisjóða	52
4.2.4 Breytingar á lagaumhverfi og markaðshlutdeild sparisjóða.....	55

5. Byggðapróun og sparisjóðir	55
6. Framtíð sparisjóða	58
7. Myndir og töflur	64

VÍÐAUKI B - Úr ársreikningum allra sparisjóðanna 2001–2011	67
---	----

VÍÐAUKI C - Úr ársreikningum einstakra sparisjóða 2001–2011

1. Sparisjóður Reykjavíkur og nágrennis	79
2. Byr sparisjóður	82
3. Sparisjóður vélstjóra	85
4. Sparisjóður Hafnarfjarðar	88
5. Sparisjóður Kópavogs	91
6. Sparisjóður Norðlendinga	94
7. Sparisjóður Mýrasýslu, samstæða	97
8. Afl sparisjóður (áður Sparisjóður Siglufjarðar)	100
9. Sparisjóður Hólahrepps/Sparisjóður Skagafjarðar	103
10. Sparisjóður Ólafsfjarðar	106
11. Sparisjóðurinn í Keflavík	109
12. Sparisjóður Húnaþings og Stranda	112
13. Sparisjóður Ólafsvíkur	115
14. Sparisjóður Vestfirðinga	118
15. Sparisjóður Vestmannaeyja	121
16. Sparisjóður Hornafjarðar og nágrennis	124
17. Sparisjóður Bolungarvíkur	127
18. Sparisjóður Svarfdæla	130
19. Sparisjóður Þórshafnar og nágrennis	133
20. Sparisjóður Norðfjarðar	136
21. Sparisjóður Suður-Þingeyinga	139
22. Sparisjóður Höfðhverfinga	142
23. Sparisjóður Strandamanna	145
24. Sparisjóðabankinn hf.	148

VÍÐAUKI D - Skrá yfir skýrslutökur og viðtöl	151
---	-----

VÍÐAUKI E - Starfsmenn nefndarinnar og aðrir sem veitt hafa henni ráðgjöf og aðstoð	159
--	-----